

אופיה של מלכות ישראל בזמן הגאולה

השבוע, נמשיך לעסוק בענייני דיומא – השיבה לארץ ישראל ועצמאות העם היהודי.

היהודים בכל הדורות ציפו וחיכו למשיח. אך מיהו המשיח? מהם תכונותיו וכיצד נדע לזהות אותו? נלמד את דברי הרמב"ם המלמד אותנו מהם סימני הזיהוי של המשיח.

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא

הלכה ג

ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעונות, כיון שנהרג נודע להם שאינו, ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת, ועיקר הדברים ככה הן, שהתורה הזאת חוקיה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן, וכל המוסיף או גורע או שגלה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפשוטן הרי זה בודאי רשע ואפיקורוס.

הלכה ד

ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נידחי ישראל הרי זה משיח בודאי. ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה והרי הוא ככל מלכי בית דוד השלמים הכשרים שמתו. ולא העמידו הקדוש ברוך הוא אלא לנסות בו רבים שנאמר ומן המשכילים יכשלו לצרופם בהן ולברר וללבן עד עת קץ כי עוד למועד.

נראה ששאלתינו הקודמת רק החריפה - הרמב"ם חוזר על ההשוואה בין המשיח לתקופות מלוכה קודמות בהיסטוריה של עמנו, אם כן – מהו ייחודו של המשיח?
מסתבר שמצד הדין ההלכתי באמת אין הבדל בין מלך המשיח ל"מלכי בית דוד השלמים הכשרים שמתו". ההבדל בין המשיח לשאר המלכים לא תלוי בתכונות מיוחדות אלא בעזרה שהקב"ה יתן לו לגאול את ישראל.
אם כך הם פני הדברים, נוכל ללמוד על התנאי ההלכתי לקבלת כל מלך - כולל מלך המשיח - למלך על ישראל, מתקופות מלוכה קודמות:

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה א

בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

כסיכום, ניתן ללמוד מדבריו של הרמב"ם שהתנאים הנדרשים ממלך ישראל – כולל מלך המשיח - אין בהם דינים מחודשים או תנאים מיוחדים. המלך מחויב בתורה ומצוות ככל יהודי, אבל אין בכך תנאי שמעקב את המלוכה. מלכי חשמונאי לא היו בהכרח צדיקים גמורים ואפילו לא תמיד 'אורתודוקסים' כלשון ימינו. אם המלוכה חזרה לישראל יש בכך סיבה מספיק טובה כדי להודות לקב"ה על כך.